

Populärvetenskaplig resultatsammanfattning för projekt finansierat av Ekhagastiftelsen

Populärvetenskaplig resultatsammanfattning ska lämnas inom 3 månader efter projektslut.

Diarienummer:	2018-10
Projekttitel:	Den vårdande beröringens betydelse inom akutvårdskontext med inriktning mot intensivvård.
Anslagsmottagare:	Maria Henricson Hälsö högskolan Avd för omvårdnad Box 1026 551 11 Jönköping
Projektledare/Kontaktperson:	Maria Henricson
Projektstart:	2018-12-01
Projektslut:	2019-12-01
Totalt av Ekhagastiftelsen beviljade medel:	340 000 SEK

Resultatsammanfattning: (max 900 ord)

Bakgrund

Antalet patienter som vårdas på intensivvårdsavdelning (IVA) ökar. Den tekniska utvecklingen tillsammans med ökad kunskap inom medicin gör att fler människor överlever kritisk sjukdom och vård inom intensivvård. När vården är högteknologisk ställs behovet av mänsklig kontakt och närhet som en kontrast som måste beaktas bland allt mer avancerad teknisk utrustning. Vården på IVA utgår från ett holistiskt tankesätt där vårdpersonalen strävar efter att vårda hela människan och kunskap om patientens och närståendes upplevelser av intensivvård är betydelsefull för att kunna utveckla vården. Vårdande beröring inom intensivvård är en omvårdnadshandling där svårt sjuka patienter överlämnar den egna kroppen i vårdarens händer. Närhet och beröring är ett grundläggande behov hos människan och bör ske genom samspel mellan individer, vilket kan ha en avgörande betydelse för hur vårdpersonal ska kunna nå fram till patient och närstående.

Vårdande beröring är en omvårdnadshandling som kan påverka människans hälsa och välbefinnande. Tidigare forskning avseende vårdande beröring inom intensivvård är ringa då endast ett fåtal studier påträffats. De studier som är gjorda relaterar främst till beröring som behandling, såsom massage eller taktill beröring. Genom att undersöka hur patienter, närstående och vårdpersonal upplever vårdande beröring inom högteknologisk intensivvård kan kunskap skapas om patienters och närståendes upplevelser av beröring. Ökad kunskap inom ämnet kan skapa förutsättningar för ett bättre holistiskt omhändertagande och bidra

till en ökad förståelse av vårdande beröring, samt skapa medvetenhet om hur vårdande beröring påverkar patienter, närstående och vårdpersonal.

Syfte

Syftet var att belysa den vårdande beröringens betydelse på intensivvårdsavdelning ur patientens, närstående och vårdpersonalens perspektiv.

Metod

Studien har genomförts som en kvalitativ multicenterstudie vid tre sjukhus i södra Sverige och i samarbete med fyra universitet. Data samlades in med hjälp av observationer med efterföljande intervjuer med patienter, närstående och vårdpersonal. Inklusionskriterier var att samtliga informanter var över 18 år, samt att patienter skulle ha vårdats på IVA minst 24 timmar innan inkludering och inte vara påverkad av sederande eller lugnande läkemedel. Patienter med diagnostiserad psykos, trauma mot eller blödning i huvudet eller personer med kognitiv nedsättning exkluderades från studien. Totalt genomfördes 14 observationer, med efterföljande intervjuer med 39 informanter, varav 11 patienter, fem närstående och 11 intensivvårdssjuksköterskor och 12 undersköterskor. Tre patienter och en intensivvårdssjuksköterska avstod den efterföljande intervjun. Data analyserades med hjälp av kvalitativ innehållsanalys. Studien har godkänts av etikprövningsnämnden i Linköping, dnr 2017/588–31. Innan observationerna informerades deltagarna muntligt och skriftligt.

Huvudresultat

Resultatet framställdes i en huvudkategori; Vårdande beröring skapar närvaro med tillhörande underkategorier; Att beröra och bli berörd med respekt, Beröring som vägledning och kommunikation, Beröring skapar trygghet och medkänsla, Beröring skapar lidande.

Den vårdande beröringen ger patienten en känsla av att respekteras som person där kroppen och integriteten beaktas. Vårdpersonal berör patienten med respekt oavsett om patienten är nedsövd eller vaken. Beröring beskrivs av såväl närstående, patienter och vårdpersonal som varsam, mjuk försiktig och respektfull. Om vårdpersonal är stressad upplevs den vårdande beröringen som hårdare och behagligare om de har mer tid för omvårdnaden. När integriteten inte beaktas av vårdpersonalen kan det leda till ett ökat lidande hos patienten.

Beröringen beskrivs som direkt smärtsam t ex när ett skadat område undersöks eller vid vändning av patienten. Även att avstå från att beröra patienten kan ge upphov till ett lidande hos vårdpersonalen. Detta lidande var av existentiell karaktär och uppstod när vårdpersonalen inte vågade beröra patienter som befann sig i en svår situation. Beröringen kan också lindra lidande hos patienterna när de befinner sig i en obehaglig och stressande situation. Vårdpersonalen upplevde beröringen vid dessa tillfällen som ett sätt att förmedla ett lugn och en trygghet. Vårdpersonalen upplevde att lugnet och tryggheten avspeglade sig hos patienten genom att hen blev mer avslappande samt uppvisade mindre motorisk orolighet. Kommunikation och vägledning sker via vårdande beröring hos kritiskt sjuka patienter som har svårt att kommunicera. Beröring sker på patientens arm, hand eller att hen stryker försiktigt med handen i ansiktet för att tala om för patienten att ”jag är här”, som ett stöd och en vägledning så att patienten förstår var vårdpersonal befinner sig. Vårdpersonalens och närståendes fysiska beröring, i form av en fast hand, förmedlar trygghet och medkänsla och gör att patienten känner tröst och lugn i en utsatt situation.

Konklusion

Intensivvård är en blandning av omvårdnad och teknisk verksamhet där vikten av respekt för den levda kroppen och patientens integritet har betydelse för både patient, närstående och vårdpersonal. Risken finns att teknik ges företräde på bekostnad av vårdande beröring, närhet och lyhördhet för patientens behov. Studien visar på vikten av att vara närvarande som vårdpersonal för att skapa trygghet och medkänsla för patienten. Vårdande beröring används, såväl av vårdpersonal och närstående, som ett verktyg för att hjälpa patienten med vägledning och kommunikationen under vårdtiden på IVA.

Vetenskapliga publikationer som framkommit under projektiden

Data från intervjuerna kommer att utgöra en artikel som kommer att skickas till Intensive and Critical Care Nursing under våren 2020. Data från observationerna kommer skrivas fram som en ”case-rapport” som är en form av vetenskaplig artikel och skickas till Australian Critical Care våren 2020.